

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री वैद्यनाथ उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
आदेश

सम्बत् २०७० सालको रिट नं. ०७०-WO-०५५४

विषय: नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) अन्तर्गत
उत्प्रेषण, परमादेश लगायत जो चाहिने आज्ञा आदेश वा पूर्जा जारी गरी पाउँ ।

स्व. आशुतोष शाहको नाति दीपक शाहको छोरा AT/PO Dhirpur, Nimpara,
Puri Odisha भारत बस्ने राजी शेखर शाह.....१ निवेदक
मलाया शाहको नाति तपन शाहको छोरा बैसीबाटी पिपलीपुरी ओडिसा भारत
बस्ने राजीब शेखर शाह.....१
बोविन्दा शाहको नाति हेमान्द्र शाहको छोरा AT/PO Jagatsingpura Odisha
भारतमा स्थायी बसोबास गर्ने राजीवचन्द्र शाह.....१

विरुद्ध

नेपाल सरकार, गृहमन्त्रालय सिंहदरवार, काठमाण्डौ.....१
गृहमन्त्री, गृहमन्त्रालय सिंहदरवार, काठमाण्डौ.....१
महानिर्देशक, राजश्व अनुसन्धान विभाग हरिहरभवन पुल्चोक, ललितपुर.....१

राजीशेखर शाहवि. नेपाल सरकार, गृहमन्त्रालय सिंहदरवार, काठमाण्डौ समेत रिट नं. ०७०-WO-०५५४ पेज १

त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल सुरक्षा प्रहरीगाड कार्यालय गौचर, काठमाण्डौ.१

विपक्षी

जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय बबरमहल, काठमाण्डौ.....१

काठमाण्डौ जिल्ला अदालत बबरमहल, काठमाण्डौ.....१

गिरधारी साहुको नाती कृपा सिन्धु साहुको छोरा A 44 निलकण्ठनगर भुवनेश्वर
उडिसा भारत घर भई हाल काठमाण्डौ जिल्ला का.म.न.पा. बडा नं. २३ शशी
अग्रवालको घरमा डेरा गरी बस्ने राजीव शेखर शाहु१

मुद्दा : उत्प्रेषण, परमादेश।

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) बमोजिम यस
अदालतमा दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार रहेको
छ :-

हामी निवेदकहरू भारतीय नागरिक भई भारतको उडिसा राज्यमा स्थायी
बसोबास गरी आफ्नो पेशा व्यवसाय गर्दै आई रहेका छौं। काठमाडौं जिल्ला
अदालतबाट मिति २०६६।११।२७ भएको फैसला र सो अभियोगमा उल्लेख
गरिएको अपराधिक कार्यमा हामीहरूको संलग्नता छैन। टोल छिमेकका उडिसा
भुवनेश्वर बस्ने राजीव शेखर साहुले आफूले अपराधिक कार्य गरी सो अपराधबाट
निष्कलंक बनी हिडेकाले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १०७(२)
अन्तर्गत उत्प्रेषणको आदेश जारी गरी हामीहरू राजी शेखर शाह, राजीवचन्द्र शाह र
राजीशेखर शाहको नाम प्रयोग गरेको हदसम्म राजश्व अनुसन्धान विभागले काठमाडौं
जिल्ला अदालत समक्ष दायर गरेको अभियोगपत्र र सोको जरियाबाट मिति
२०६६।११।२७ मा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला र सोमा संलग्न
लिखत सो हदसम्म बदर गरी वास्तविक अपराधी राजीव शेखर साहुलाई पक्राऊ गरी
कानूनबमोजिमको कारवाही गर्नका लागि विपक्षीहरूका नाममा परमादेश समेत जारी

गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको राजी शेखर शाह समेत जना तीनको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त अधिवक्ता त्रिलोचन गौतमले यस अदालतमा दायर गरेको निवेदन।

प्रस्तुत रिट निवेदन दर्ता गर्ने नगर्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा अर्थ मन्त्रालय, राजश्व अनुसन्धान विभागको जाहेरीले नेपाल सरकार वादी र भारत १९४ निलकण्ठनगर भुवनेश्वर उडिसा घर भएका राजीव शेखर शाह समेत प्रतिवादी भएको विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दामा राजीवशेखर शाहलाई जरिवानाको साजाय हुने गरी मिति २०६६।११।२७ मा फैसला भएको देखिन्छ। यसरी निवेदकहरूको नाम मिलेको भन्ने आधारमा मात्र उक्त फैसला र सो सम्बन्धमा भएमा काम कारवाहीबाट निवेदकहरूको के कस्तो संवैधानिक र कानूनी हकमा आघात परेको भन्ने खुलाउँन नसकी यस अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र अन्तरगत प्रवेश गरी रिट निवेदन दर्ताका लागि ल्याएको देखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन दर्ता गर्न मिलेन। प्रस्तुत निवेदन सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम २७ (२) (३) तथा मुलुकी ऐन, अ.व. २७ नं. बमोजिम दरपीठ गरी दिएको छ कानूनबमोजिम गर्नु भनी यस अदालतका रजिष्ट्रारबाट मिति २०७०।९।५ मा भएको आदेश।

काठमाण्डौ जिल्ला अदालतको मिति २०६६।११।२७ को स.वा.फौ.नं. १९६४ को विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दा र सो मिसलमा सामेल रहेको अभियोग पत्र लगायतका अन्य लिखतहरूमा हामीहरूको नाम कानून विपरित बिना आधार प्रमाण उल्लेख गरिएको हुँदा विपक्षीहरूको यस प्रकारको कार्यबाट फौजदारी अपराधमा हाम्रो नाम उल्लेख हुन पुग्दा हामीहरू मर्माहित भई पारिवारिक ख्यातिमा समेत आँच पुगेको छ। राजीव शेखर साहु समेतबाट अवैध भारतीय नोट बरामद भएकोमा अदालत समक्ष उपस्थित हुँदा आफ्नो नाम ढाँटी राजी शेखर साह भनी हाम्रो नाम उल्लेख गरी आफू अपराध गरी निश्कलंक बनी हिडेकोले हामी निवेदकहरूको नाम उल्लेख गरेको हदसम्म अभियोग पत्र र सोही जरियाबाट भएको काठमाण्डौ जिल्ला अदालतको फैसला र सोमा संलग्न लिखतहरूमा भएको हामी निवेदकहरूको नाम बदर गरी वास्तविक अपराधी राजीव शेखर साहुलाई पक्राउँ गरी कानूनबमोजिमको फैसला र आवश्यक

कारवाही गर्नका लागि परमादेशको आदेश समेत जारी गरी पाउँ भनी यस सम्मानित अदालतमा निवेदन लिई आएकोमा यस अदालतका रजिष्ट्रारबाट मिति २०७०।९।५ मा भएको दरपीठ आदेश सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम १५ र २५ को समेत विपरित भएकोले उक्त दरपीठ आदेश बदर गरी पाउँ भनी राजी शेखर शाह, राजीव शेखर शाह र राजीव चन्द्र शाह समेतले यस अदालतमा दायर गरेको निवेदन।

अर्थ मन्त्रालय, राजश्व अनुसन्धान विभागको जारेहीले नेपाल सरकार वादी र भारत १४४ निलकण्ठनगर भुवनेश्वर उडिसा घर भई काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. २३ बस्ने राजीवशेखर शाहसमेत प्रतिवादी भएको विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दामा राजीशेखर शाह समेतलाई जरीवानाको सजाय हुने गरी मिति २०६६।११।२७ मा काठमाण्डौं जिल्ला अदालतबाट फैसला भएको देखिन्छ। यसरी निवेदकहरूको नाम मिलेको भन्ने आधारमा मात्र उक्त फैसला र सो सम्बन्धमा भएका काम कारवाहीबाट निवेदकहरूको के कस्तो संवैधानिक र कानूनी हकमा आघात परेको भन्ने खुलाउँन नसकेकी यस अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत प्रवेश गरी रिट निवेदन दर्ताका लागि ल्याएको देखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन दर्ता गर्न मिलेन। प्रस्तुत रिट निवेदन सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम २७(२)(३) तथा मुलुकी ऐन, अ.व.को २७ नं. बमोजिम दरपीठ गरिदिएको छ। कानूनबमोजिम गर्नु भनी मिति २०७०।९।५।६ मा आदेश भएको हुँदा सो व्यहोरा सहितको सक्कल मिसिल इजलासबाट भएको आदेश सहितको निवेदन साथै राखी प्रस्तुत प्रतिवेदन पेश गरेको व्यहोरा सादर अनुरोध गर्दछु भनी यस अदालतका रजिष्ट्रारबाट ०७१-MS-०००५ को निवेदनमा पेश भएको कैफियत प्रतिवेदन।

यसमा निवेदकको रिट निवेदन अध्ययन गरी हेर्दा निवेदकले संवैधानिक तथा कानूनी प्रश्नहरू आफ्ना निवेदनमा उल्लेख गरेको देखिन्छ। सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम २७(३) को व्यवस्था हेर्दा अस्पष्ट किसिमको निवेदन भए सो आधार र कारण देखाई रजिष्ट्रारबाट दरपीठ हुने सक्ने देखिन्छ तर, सो आधारमा दरपीठ गर्ने संवैधानिक वा कानूनी प्रश्न बाहेकको अवस्था हुनु पर्ने हुन्छ।

निवेदकले उठाएका कानूनी प्रश्न र संवैधानिक प्रश्नहरू उपयुक्त छन् छैनन् भन्ने विषय इजलासबाट व्याख्या भई निरूपण हुनु पर्ने भएको र संवैधानिक वा कानूनी प्रश्न बाहेकको स्थिति नभएको हुँदा समेत यस अदालतका रजिष्ट्रारबाट मिति २०७०।९।५ मा भएको दरपीठ आदेश नमिलेको देखिँदा बदर गरिदिएको छ। नियमानुसार निवेदकको रिट निवेदन दर्ता गरी कानूनबमोजिम गर्नु भनी यस अदालतबाट मिति २०७०।१०।२१ मा नं. ०७१-MS-०००५ मा भएको आदेश।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो ? जारी हुन नपर्ने भए यो आदेश प्राप्त भएका मितिदेखि बाटाका म्याद बाहेक १५ दिनभित्र विपक्षी नं. १, २, ३, ४, ५ र ६ का हकमा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत र अन्य विपक्षीले आफैं वा कानूनबमोजिमको प्रतिनिधिमार्फत लिखित जवाफ पठाउन भनी यो आदेश र रिट निवेदको एक/एक प्रति नक्कल साथै राखी विपक्षीहरूका नाउँमा सूचना पठाई लिखित जवाफ परेपछि वा अवधी नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्नु भनी यस अदालतबाट मिति २०७०।१०।२८ मा भएको आदेश।

निवेदकहरूलाई मिति २०६७।५।२६ गते अ. १६.४५ बजेको समयमा अवैध भारतीय रूपैयाँ १०००।- र ५००।- दरका नोटहरू कालो ह्याण्ड व्यागभित्र लुकाई लैजान लागेको समयमा विदेशी मुद्रासहित राजीशेखर साह, राजिवचन्द्र साह र राजीव शेखर शाह समेतलाई कानूनबमोजिम पक्राउ गरी अनुसन्धान कार्य सम्पन्न गरी रायसाथ निर्णयका लागि मिसिल यस कार्यालयमा प्राप्त भई निजहरू उपर मुद्दा चलाउने निर्णय गरी पठाइएकोमा निजहरू उपर राजश्व अनुसन्धान विभागबाट अभियोगपत्र दायर गरी कानूनद्वारा निर्दिष्ट प्रक्रिया अनुरूपको कार्य गरिएको अवस्थामा निजहरूको कुनै पनि हक अधिकार हनन नभएको हुँदा रिट निवेदन भ्रामक एवं कपोलकल्पित भएकोले खारेज भागी छ भन्ने समेत व्यहोराको जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय काठमाडौंले दायर गरेको लिखित जवाफ।

प्रतिवादीहरूबाट उल्लेख गरे अनुसार प्रचलित नेपाल कानूनद्वारा निषेधित कार्य हुन गएको मान्नु पर्ने भएकोले दावी अनुसार विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐन, २०१९ को दफा १७(१) अनुसार बरामद भएको भारतीय रूपैया जफत हुने र बरामद भएको भारतीय रूपैयाँ ३,५५,०००। मध्ये प्रतिवादी राजिव शेखर शाहको भनेको भा.रू. २,००,०००। को हुन आउने नेपाली रू. ३,२०,३००। प्रतिवादी राजिव शेखर शाहलाई जरिवाना हुने ठहर्छ। प्रतिवादीले राजश्व अनुसन्धान विभागमा धरौट राखेको देखिएको र सो धरौट रकमबाट लागेको जरिवाना असुल हुन सक्ने देखिँदा सो धरौट रकम यस अदालतको धरौटी खातामा जम्मा गर्न लेखी पठाई प्राप्त भएपछि सोही धरौट रकमबाट लागेको जरिवाना सदर स्याँहा हुने ठहर्छ भनी यस अदालतबाट फैसला भएको हुँदा निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुनुपर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको काठमाडौँ जिल्ला अदालतको लिखित जवाफ।

भारतीय नागरिक राजी शेखर शाह, राजीव चन्द्र शाह र राजीव शेखर शाह समेतलाई मिति २०६०।५।२६ का दिन IC ४७८ को उडानद्वारा काठमाडौँमा अ. १६:४५ बजेको समयमा आगमन हुने क्रममा आफ्नो साथमा लिई आएको कालो रङ्गको ह्याण्ड ब्यागभित्र लुकाई छिपाई रू. १,०००।- र रू. ५००।- दरको भारतीय नोटहरू जम्मा ३, ५५,०००।- लिई आएको अवस्थामा निजहरूलाई त्रिभुवन अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल अन्तराष्ट्रिय उडानतर्फको आगमन एरियामा चेकजाँच गर्ने क्रममा फेला पारेकोले खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का गरी उक्त मुचुल्काको बुँदा नं. ५ मा प्रहरीले मेरो सामान झोला खानतलासी लिँदा इज्जतका साथ तलासी लिएको र मेरो कुनै पनि सामान हिनामिना भएको छैन भनी रोहवरमा सही छाप गराई खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का तयार गरी प्रहरी प्रतिवेदन साथ बरामद भारतीय रूपैयाँ सहित निजलाई आवश्यक कारवाहीको लागि कानूनद्वारा निर्दिष्ट प्रकृया अनुरूपको कार्य गरी राजश्व अनुसन्धान विभाग हरिहरभवन, पुल्चोक ललितपुरमा पठाइएको हो। यस प्रकारको कार्यबाट निवेदकहरूको कुनै पनि हक अधिकार हनन्

नभएको हुँदा रिट निवेदन खारेज हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको महानगरीय प्रहरी अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल सुरक्षागार्ड गौचरबाट दायर भएको लिखित जवाफ ।

गृह मन्त्रीको के कुन काम कारवाहीबाट निवेदकहरूको संविधान एवं कानूनप्रदत्त हक अधिकारमा आघात परेको हो भन्ने खुलाउँन नसकेको हुँदा प्रस्तुत रिट निवेदन प्रथमदृष्टि मै खारेज भागी छ भन्ने समेत व्यहोराको उपप्रधान तथा गृहमन्त्रीले दायर भएको लिखित जवाफ ।

रिट निवेदकले आफ्नो रिट निवेदनमा यस मन्त्रालयको के कुन काम कारवाहीबाट आफ्नो हक वा अधिकारमा आघात परेको हो भन्ने व्यहोरा नै खुलाउँन नसक्नु भएको र विरूद्ध खण्डमा बाहेक रिट निवेदनको व्यहोरामा यस मन्त्रालयको नाम समेत कही कतै उल्लेख नभएकाले यस मन्त्रालयको हकमा रिट निवेदकको माग बमोजिम आदेश जारी गर्नु नपर्ने हुँदा प्रस्तुत निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयले दायर गरेको लिखित जवाफ ।

राजश्व अनुसन्धान विभागले मुद्दा अनुसन्धान गरी मुद्दा चलाउँने नचलाउँने विषयमा जिल्ला सरकारी बकिल कार्यालयमा रायसहित सक्कल मिसिल पठाउँने र त्यहाँबाट प्राप्त निर्णयबमोजिम अभियोग पत्र तयार पारी सम्बन्धित अदालतमा दायर गर्ने गरिन्छ । यसै प्रक्रियाबमोजिम वादी नेपाल सरकार प्रतिवादी राजीव शेखर साह र शरदचन्द्र भद्र भएको विदेशी मुद्रा अवैध कारोबार मुद्दामा मिति २०६१।१।११ मा निजहरू उपर मुद्दा चलाउने निर्णय भई अभियोग पत्र दायर भएको हो । यसरी अधिकार प्राप्त निकायबाट राय प्राप्त भई मुद्दा दायर गरिएको हुँदा यस विभागलाई विपक्षी बनाउनु पर्ने कुनै कारण छैन । तसर्थ प्रस्तुत निवेदन खारेज हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको राजश्व अनुसन्धान विभागले दायर गरेको लिखित जवाफ ।

म लिखित जवाफकर्ता भारत उडिसा राज्य अन्तर्गतका विभिन्न सरकारी तथा संगठित निकायहरूमा मनोनित/नियुक्त तथा निर्वाचित भई काम गरिरहेको छु । मेरो ओहदा र प्रतिष्ठा समेतका आधारमा म समेतउपर चलेको विदेशी मुद्रा अवैध निकासी

मुद्दा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट तामेलीमा राख्ने भनी निर्णय भएको र सोको जानकारी मेरा कानून व्यवसायीमार्फत पाएकोले अदालतसमक्ष आफैं उपस्थित भई मुद्दा जगाई भएको फैसलाबमोजिम लागेको जरिवाना बुझाई सकी मुद्दाबाट फुर्सद लिएको छु। काठमाडौं जिल्ला अदालतमा चलेको उक्त मुद्दामा आफ्नो जे परिचय हो, सोही परिचय खुलाई मुद्दाको कारवाही र किनारासमेत भई सकेको छ। यसमा मैले नाम ढाँट्नु र कोही कसैको नाम उल्लेख गर्नु नगर्नुले विपक्षी निवेदकहरूलाई कुनै सरोकार हुने विषय होइन। निवेदकहरूले बनावटी लिखत कागज खडा गरी बनावटी मुद्दा दायर गरेको र कानूनबमोजिमको रितपूर्वक वारेसनामा पनि पेश नगरेकोले दर्ता हुनै नसक्ने रिट दायर भएको छ। हुँदा प्रस्तुत रिट खारेज हुनुपर्छ भन्ने समेत व्यहोराको राजिवशेखर साहुले दायर गरेको लिखित जवाफ।

काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६६।११।२७ को अन्तिम फैसलाले टुङ्गो लागि सकेको विषयवस्तुलाई लिएर विपक्षी रिट निवेदकले दायर गरेको प्रस्तुत रिट निवेदन र सो निवेदनको हवाला दिई विपक्षी अधिवक्ता त्रिलोचन गौतमले मिति २०७१।२।१७ र मिति २०७१।२।२८ लगायतका मितिमा भारतको Ministry of Heavy Industries and Public Enterprises अन्तर्गत Department of Public Enterprises को सचिव श्री कुशुमजीत सिन्धुलाई पत्र लेखी म राजीव शाहु नेपालमा पक्राऊ परी धेरै वर्षदिखि फरार रहेको, नेपाल सरकारको गैर जमानती वारेष्ट जारी गरेको अवस्था हुँदाहुँदै के आधारमा आन्ध्र बैंकको संचालनमा नियुक्ति गरियो भनी मेरो सो पद खोस्नको लागि आवश्यक कारवाहीको माग गरी पत्र पठाउँने काम भएको छ। प्रस्तुत रिट निवेदनको अन्तिम कारवाही हुनु अगावै म निवेदकको भारतमा भएको सार्वजनिक पद प्रतिष्ठामा प्रतिकूल असर पर्ने गरी मेरो हक, हित विपरित कुनै पनि कार्य, पत्र व्यवहार समेत नगर्नु नगराउनु तथा नेपालमा समेत यस विषयमा गैरकानूनी जाहेरी, पत्राचार गरी धरपकड, थुनछेक लगायतका हानी नोक्सानी हुने, हक हित प्रतिकूल हुने कार्य नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूका नाममा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) बमोजिम प्रस्तुत निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म अन्तरिम वा

अन्तरकालिन आवश्यक र उपयुक्त आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी राजिव शेखर साहुले दायर गरेको निवेदन।

यस अदालतमा विचाराधिन रहेको निवेदक म प्रत्यर्थीसमेत विपक्षी भएको उपरोक्त रिट निवेदनमा कारण देखाउ आदेश भई विपक्षीसमेतको लिखित जवाफ दर्ता भई सकेको छ। उक्त रिट निवेदनका विपक्षी निवेदकले अन्तरिम आदेशको लागि प्रचलित ऐन, नियम प्रतिकूल न्याय व्यवस्थाको सामान्य सिद्धान्त समेतको विपरित हुने गरी निवेदन दर्ता गराएकोमा सो निवेदनमाथि आज मिति २०७१।३।२९ गतेको दिनको दैनिक पेशी सूचीबाट बहस हुने कुराको जानकारी हुन आएको हुँदा सो निवेदनमा उठाईएका कुराहरूमा रिट निवेदकको समेत स्वार्थ गासिएकोले सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४२(१) र ४२(२) बमोजिम बहसमा सरिक हुन पाउँ भनी अधिवक्ता त्रिलोचन गौतमले यस अदालतमा दायर गरेको निवेदन।

सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४२(२) अनुसार निवेदकहरूलाई प्रस्तुत निवेदकको कारवाहीमा संलग्न हुन अनुमती दिइएको छ भनी यस अदालतबाट मिति २०७१।४।२० मा भएको आदेश।

मिति २०७१।३।१९ मा पेश भई दर्ता भएको ०७०-FN-०९९८ को निवेदनको हकमा विपक्षहरूबाट लिखित प्रतिवाद पेश गर्न लगाई अन्तरिम आदेश छलफलका लागि नियमानुसार पेश गर्नु भनी यस अदालतबाट मिति २०७१।४।२० मा भएको आदेश।

निवेदकले सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) बमोजिम प्रस्तुत रिट निवेदनको अन्तरिम टुङ्गो नलागेसम्म अन्तरिम वा अन्तरकालिन आदेश जारी गरिपाउँ भनी मिति २०७०।८।२० मा दिएको निवेदनलाई रिट भन्न मिल्दैन। उक्त नियमावलीको नियम ४१(१) बाट अन्तरकालिन आदेश हुन सक्दैन। नियम ४१(१) ले लिखित जवाफवालाको लिखित जवाफ फिराई सकेपछि अन्तरिम वा अन्तरकालिन आदेशका लागि निवेदन माग गर्ने अवस्था नियमले दिदैन र त्यस्तो गर्ने प्रचलन पनि

छैन। सबैको लिखित जवाफ परिसकेको अवस्थाको रिटलाई पूर्ण सुनुवाईमा लगी निर्णय गर्न इजलासलाई उपयुक्त नलाग्नुपर्ने अवस्था र कारण केही नभएकोले प्रस्तुत निवेदन खारेज भागी छ। लिखित जवाफकर्ताले दायर गरेको निवेदनमा उठाएको कुराहरू रिट निवेदनको अन्तिम सुनुवाई निरोपण हुने विषय भएको हुनाले विपक्षी निवेदकले दायर गरेको निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको राजी शेखर शाह, राजीवशेखर शाहको अख्तियार प्राप्त अधिवक्ता त्रिलोचन गौतमको लिखित जवाफ।

जिल्ला अदालतले अनुसन्धानको क्रममा वयान गर्ने, मौकामा पक्राऊ पर्ने र अदालतमा उपस्थित भई वयान गर्ने एउटै व्यक्ति हो की होइन भन्ने प्रारम्भिक रूपमा छानविन गरिएको छैन। मिति २०६६।११।२७ मा उपस्थित हुने विपक्षी राजीव शेखर साहको परिचय खुल्ने कुनै प्रमाण कागत मागिएको छैन। प्रस्तुत विवादमा वास्तविक अपराधीको सट्टामा अर्कै व्यक्ति अदालतमा उपस्थित गराई मुद्दा लड्ने अभ्यासको शुरूवात भएको छ। यस्तो सट्टामा मुद्दा लड्ने प्रवृत्तिलाई सम्मानित अदालतबाट गहन रूपमा हेर्नुपर्ने हुन्छ। सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१ मा यस परिच्छेद बमोजिम परेको निवेदकको मागको हकमा मात्र अन्तरिम आदेश जारी गर्न मिल्छ। जसले रिट निवेदन दर्ता गरेकै छैन लिखित जवाफवालाले अन्तरिम वा अन्तरकालिन आदेश माग गर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था र प्रचलन समेत छैन। विपक्षीको निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको अधिवक्ता त्रिलोचन गौतमकी लिखित प्रतिवाद।

यसमा रिट नं. ०७०-WO-०५५४ को उत्प्रेषणको निवेदनको जरियाबाट नै प्रस्तुत निवेदन परेको देखिन्छ। उक्त निवेदनमा गृह मन्त्रालयलाई पनि विपक्षी बनाएको छ। प्रस्तुत विवादमा गृह मन्त्रालयको पनि सरोकार हुने हुँदा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई पनि सूचना दिनुपर्ने देखियो। ०७०-WO-०५५४ को निवेदन मिति २०७१।७।३ मा पेशी चढेको देखिँदा प्रस्तुत निवेदनमा पनि अन्तरिम आदेशको सम्बन्धमा छलफल हुन सोही मिति २०७१।७।३ को पेशी तोकी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भनी यस

अदालतबाट मिति २०७१।६।२८ मा निवेदन नं. ०७०-FN-०३९८ मा भएको आदेश।

प्रस्तुत रिट निवेदन नं. ४६७/०७०-WO-०५५४ मा उठाइएका प्रश्नसँग अनन्य सरोकार राख्ने गरी प्रत्यर्थी राजीव शेखर साहुले अदालतको अपहेलनाजनक कार्य गरेकोमा सो सम्बन्धमा ०७१-AP-००३७ अन्तर्गत अदालतको अपहेलना मुद्दा दायर भई लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी आदेशसमेत भएको र प्रस्तुत मुद्दा उक्त मुद्दासँग पृथक राखी हेर्दा पूर्ण न्यायिक निरूपण हुन नसक्ने हुँदा उक्त मुद्दा नि.नं. ०७१-AP-००३७ र रिट निवेदन नं. ४६७-०७०-WO-०५५४ साथै राखी हेरी पाउँ भनी यस अदालतमा राजी शेखर शाह समेतले दायर गरेको संयुक्त निवेदन।

प्रस्तुत रिट निवेदनसँग ०७०-AP-००३७ नं. को अदालतको अवहेलना मुद्दा समेत साथै राखी पाउँ भनी राजी शेखर साहु समेत जना ३ को अख्तियार प्राप्त अधिवक्ता त्रिलोचन गौतमको तर्फबाट निवेदन परेको हुँदा प्रस्तुत ०७०-WO-०५५४ नं. को रिट निवेदन तथा ०७०-FN-०३९८ नं. को निवेदनसँग ०७१-AP-००३७ को अदालतको अवहेलना मुद्दा समेत साथै राखी मिति २०७१।७।१६ को दिन नियमानुसार पेश गर्नु भनी यस अदालतबाट मिति २०७१।७।३ मा भएको आदेश।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश भएको प्रस्तुत मुद्दामा रिट निवेदनसंलग्न लिखित जवाफ र काठमाण्डौ जिल्ला अदालतबाट झिकाईएको प्रमाण मिसिलसमेतको अध्ययन गरियो। निवेदक राजी शेखर शाह समेतका तर्फबाट उपस्थित विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री बालकृष्ण न्यौपाने तथा विद्वान अधिवक्ता श्री त्रिलोचन गौतमले एउटा नाम भएको व्यक्तिबाट अवैध भनिएका रकमहरू बरामद हुनु अर्को व्यक्तिका नाउँमा अभियोग पत्र दायर भई सोही नामबाट मुद्दा कारवाही हुँदा मुलतबीमा रहनु, मुलतबीबाट जागेपछि पुनः राजीव शेखर शाहको नाउँबाट फैसला हुनु गम्भिर त्रुटि भएको छ। एउटा व्यक्तिउपर मुद्दा लाग्यो तर अर्को व्यक्ति अदालतसमक्ष हाजिर भई फैसला हुन गयो। जसबाट अवैध भारतीय नोट बरामद भएको हो सोही व्यक्तिको नाममा अभियोग पत्र, जिल्ला अदालतको फैसला लगायतका कागजातमा

समेत सोही नाम उल्लेख होस भन्ने हाम्रो माग हो। यसर्थ शुरू काठमाडौं जिल्ला अदालतमा रहेका फैसला लगायतका विभिन्न कागजहरूमा उल्लेख भएको मेरो पक्षको नाम उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी काठमाडौं जिल्ला अदालतमा उल्लेखित मुद्दाको अभियोग पत्र, फैसला र अन्य कागजपत्रमा रहेको हाम्रा पक्षको नाम हटाउनु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा परमादेशको आदेश समेत जारी गरी मेरो पक्षलाई न्याय दिलाई पाउँ भनी बहस गर्नु भयो।

विपक्षी मध्येका राजीव शेखर साहुका तर्फबाट विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री शम्भु थापा, विद्वान अधिवक्ताद्वय श्री प्रविण खरेल तथा श्री पूर्ण प्रसाद राजवंशी बहस पैरवीका लागि इजलास समक्ष उपस्थित हुन भयो। विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता तथा अधिवक्ताहरूले बहसको क्रममा अवैध भारतीय रु. १०००।- र रु. ५००।- दरका नोटहरू शरदचन्द्र भद्र र राजीव शेखर साहुबाट बरामद भएकाले काठमाडौं जिल्ला अदालतमा विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दा दायर भै फैसला भएको (सम्बत् २०६६ सालको स.वा.फौ. नं. १९६४) देखिन्छ। फैसला कार्यान्वयन भै सकेको हुँदा मिसिलका कागजात र फैसला सच्याउन आवश्यक देखिदैन। प्रस्तुत रिट निवेदकका निवेदनहरू वास्तविक होइनन् र छैनन् पनि। यिनीहरू काठमाडौं जिल्ला अदालतको फैसलाबाट जन्मिएका हुन जो संसार मै छैनन्। संसार मै नभएका यी निवेदकहरूलाई हाम्रो संविधानले दिएको कुन अधिकार के र कसरी हनन् हुन पुगेको हो रिट निवेदनमा उल्लेखसम्म गर्न सकेका छैनन। यसर्थ बनावटी र कृत्रिम रूपमा दायर भएको प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भनी बहस गर्नु भयो।

विपक्षी मध्ये नेपाल सरकारको तर्फबाट महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री चन्द्र बहादुर सापकोटाले काठमाण्डौं जिल्ला अदालतबाट विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दामा भएको फैसलाबाट निवेदकहरूको कुनै हक अधिकार हनन हुन गएको छैन। राजश्व अनुसन्धान विभागले गरेको अनुसन्धानबाट विपक्षी मध्येका

राजीव शेखर शाह समेत उपर परेको उक्त मुद्दामा भएको फैसला कार्यान्वयन भई सकेको छ। तसर्थ प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज गरी पाऊ भनी बहस गर्नु भयो।

दुवै पक्षका तर्फबाट उपस्थित विद्वान कानून व्यवसायीहरूको बहस तथा मिसिल संलग्न कागजातहरू तथा प्रमाण मिसिल समेत हेरी काठमाण्डौ जिल्ला अदालतले विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दामा प्रतिवादी बनाइएका व्यक्ति यस निवेदनका निवेदकहरू हुन होइनन् काठमाण्डौ जिल्ला अदालतको उक्त फैसलाबाट निवेदकहरूको संविधान तथा कानून प्रदत्त हक अधिकारमा आघात पुगेको छ छैन र निवेदन माग बमोजिम नाम सच्चाउनु पर्ने हो होइन सोही विषयमा निर्णय दिनु पर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा काठमाडौं जिल्ला अदालतबाट वादी नेपाल सरकार प्रतिवादी शरदचन्द्र भद्र समेत भएको विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दा (२०६६ साल को स.वा.फौ. नं. १९६४) मा हामी निवेदकहरूको नाम उल्लेख गरी भएको फैसलाको प्रतिलिपी प्रस्तुत मुद्दाका विपक्षी राजिवशेखर साहुले भारतमा लगी हाम्रो सामाजिक जीवनमा आघात पुग्ने काम गरेकोले उक्त मुद्दामा असंलग्न हामी निवेदकहरू मध्ये राजी शेखर शाहको नाम राजश्व अनुसन्धान विभागले काठमाडौं जिल्ला अदालतमा दायर गरेको विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दाको अभियोग पत्रमा उल्लेख भएको, राजश्व अनुसन्धान विभागको मिति २०६६।११।१४ को पत्रमा राजिवचन्द्र शाहको नाम र काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६६।११।२७ को फैसलामा राजीव शेखर शाह भनी उल्लेख भएबाट हाम्रो सामाजिक प्रतिष्ठामा आघात पुग्न गएको छ। एउटा व्यक्तिले अपराध गर्ने ऊनाउँ व्यक्ति अदालतमा उपस्थित भई फैसला गराउने कार्य भएको छ। यसर्थ अभियोग पत्रमा उल्लेख भएको राजी शेखर शाह, काठमाण्डौ जिल्ला अदालतबाट मिति २०६६।११।२७ मा भएको फैसलामा भएको राजीव शेखर शाह र राजश्व अनुसन्धान विभागको पत्रमा उल्लेख भएको राजीव चन्द्र शाहको नामलाई उत्प्रेषणबाट बदर गरी वास्तविक अपराधी राजीव शेखर साहुको नाम नै उल्लेख गरी कारवाही गर्नु भनी विपक्षीको नाउँमा परमादेशको आदेश जारी गरी पाऊ भन्ने मुख्य रिट निवेदन जिकीर लिएको पाइन्छ।

निवेदकले विदेशी मुद्रा अवैध निकासी (स. वा. फौ. नं. १९६४) को मुद्दाको प्रतिवादी आफू होइन भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। उक्त मुद्दाको दुवै प्रतिवादीहरूलाई सजाय भई सकेको देखिन्छ। प्रतिवादीहरू मध्ये राजिवशेखर शाहुलाई रु. ३,२०,३००।- जरिवाना भएकोमा राजश्व विभागमा निजहरूले मिति २०६०।५।२९ गते धरौटी राखेको र उक्त रकम झिकाई सदरस्याहा भई सकेको समेत देखिन्छ। यसप्रकार विदेशी मुद्रा अवैध निकासी मुद्दा चली फैसला भई फैसला कार्यान्वयन समेत भई सकेको देखिन्छ। निजहरूबाट बरामद भएको भारतीय नोटहरू जफत पनि भई सकेको स्थिति छ। अब आई निवेदकहरूले ती अरू नै मानिस हुन र आफू अर्कै मानिस हौं भनी प्रस्तुत रिट निवेदन लिई आएका छन्। ती अर्कै मानिस हुन् र निवेदकहरू अरूनै मानिस हुन भने मुद्दा अरूलाई चल्थो, सजाय अरूलाई भयो, सजाय पनि अरूले खाइसक्यो, भने यो रिट निवेदकहरूलाई के असर पन्यो? र कसरी निवेदकहरूको हकमा आघात पन्यो भन्ने कुरा स्पष्ट जिकिर लिन सकेको देखिन आएन। निवेदकहरूको नाम प्रयोग भई निवेदकहरूको प्रतिष्ठामा आँच आउने कुरा निवेदकहरूले उठाएको देखिन्छ। एउटै नाम हुने दुनियाँमा धेरै मान्छे हुन्छन्। एउटै नाम परेकै कारणबाट मात्र कुनै एउटा मानिस बदनाम भयो भने त्यो नाम हुने दुनियाँको मानिस बदनाम हुन्छ भन्न मिल्दैन।

रिट निवेदक जिकिर हेर्दा विदेशी मुद्रा अवैध निकासी (स.वा.फौ.नं. १९६४) को मुद्दाका प्रतिवादीहरू अरू नै व्यक्ति हुन र आफू अर्कै मानिस हौं भन्ने नै मुख्य लिएको देखियो। सोही आधारमा प्रस्तुत रिट निवेदन उक्त मुद्दामा उल्लेख भएका निवेदकका नामहरू सच्चाई पाउँन परेको देखियो। पहिले चलेका उक्त मुद्दाका प्रतिवादीहरू यी रिट निवेदक हुन वा होइनन् भन्नको लागि साक्षी प्रमाणहरू बुझ्न पर्ने हुन्छ। ती प्रमाणहरूको मूल्याङ्कन गर्न अर्को पक्षलाई सुनाउने वा प्रतिवाद गर्ने मौका दिनु पर्ने लगायतका कार्यविधिगत चरणहरू पार गर्नु पर्ने हुन्छ, जुन शुरू अदालतबाट सामान्य कार्यविधि अन्तर्गत हेरिने विषयवस्तु हो। शुरू अदालतले प्रमाणको मूल्याङ्कन गरी निर्णय

गर्ने जस्तो गरी सर्वोच्च अदालतको यस रिटको असाधारण अधिकार क्षेत्रबाट यो वा त्यो मान्छे हो वा होइन भनी निर्णय गर्न मिल्ने देखिन आएन ।

तसर्थ निवेदकहरूको मागबमोजिमको आदेश जारी गरी रहनु पर्ने अवस्था नदेखिएकोले प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । आदेशको जानकारी विपक्षी मध्येका गृहमन्त्रालय सिंहदरवार, राजश्व अनुसन्धान विभाग ललितपुर, जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय काठमाण्डौ र काठमाण्डौ जिल्ला अदालतलाई दिई दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलाश अधिकृत :- लोक नाथ पराजुली

कम्प्यूटर :- मन्दिरा रानाभाट

इति सम्बत् २०७१ साल कार्तिक २३ गते रोज १ शुभम..... ।